

Tisková zpráva

Nový typ koronaviru – zájem, zkušenosti a změny chování české veřejnosti - Naše společnost - speciál - květen 2020

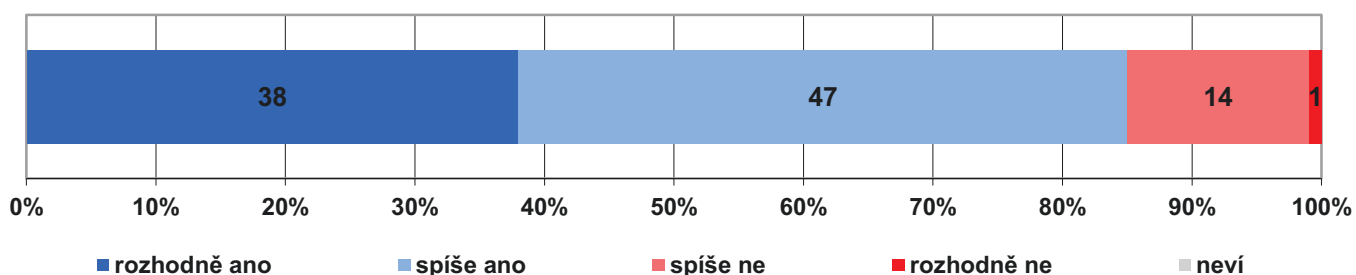
- ⊙ Více než čtyři pětiny (85 %) českých občanů starších 18 let se v květnu rozhodně či spíše zajímaly o vývoj situace ohledně šíření nového typu koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19.
- ⊙ Desetina (10 %) respondentů uvedla, že měla na základě příznaků podezření, že má onemocnění COVID-19.
- ⊙ Naprostá většina české veřejnosti dosahující úrovně 83 % nezná osobně nikoho, kdo by měl testem potvrzené onemocnění COVID-19.
- ⊙ Zakrývání nosu a úst na veřejnosti dělalo 94 % české veřejnosti, drtivá většina českých občanů (91 %) se také zaměřila na zvýšení hygieny.
- ⊙ Šití vlastních roušek se věnovaly dvě pětiny českých občanů (40 %) starších 18 let.
- ⊙ Asi šest z deseti (59 %) českých občanů sledovalo v květnu dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách nebo časopisech alespoň jednou denně.

Zpracovala:
Naděžda Čadová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 585; e-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu zaměřilo na koronavirovou krizi a zkušenosti občanů s ní. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost Median. Všech respondentů jsme se v něm zeptali, zda se zajímají, nebo nezajímají o vývoj situace okolo šíření koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19.¹

Graf 1: Zájem o vývoj situace okolo šíření koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19 (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

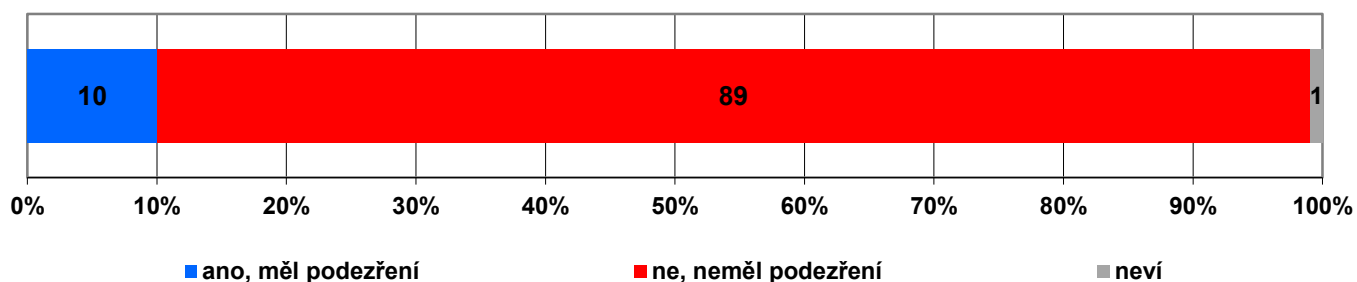
V květnu 2020 se o vývoj situace v souvislosti s šířením koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19, necelé dvě pětiny (38 %) českých občanů starších 18 let zajímaly rozhodně a téměř polovina (47 %) spíše. Přibližně sedmina (14 %) dotázaných občanů se pak podle svých slov o vývoj této situace spíše nezajímala a pouze 1 % vývoj situace rozhodně nezajímala.

¹ Znění otázky: „Zajímáte se, nebo se nezajímáte o vývoj situace okolo šíření koronaviru SARS-CoV-2, který způsobuje onemocnění COVID-19?! Možnosti odpovědi: Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

Rozhodně se o vývoj situace kolem nového typu koronaviru zajímaly častěji ženy (41 % oproti 35 % u mužů), lidé s vysokoškolským vzděláním a obyvatelé Prahy. Rozhodný zájem také rostl s věkem a nejčastěji tuto odpověď volili dotázaní starší 65 let (56 %). Výrazně silnější zájem pak také projevovali dotázaní, kteří svůj zdravotní stav označili za špatný, nebo velmi špatný, oproti těm., kteří jej popsali jako velmi dobrý, dobrý, či průměrný.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda oni sami měli na základě příznaků podezření, že mají onemocnění COVID-19.²

Graf 2: Měl/neměl podezření, že má onemocnění COVID-19 (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Desetina (10 %) respondentů květnového výzkumu CVVM uvedla, že měla na základě příznaků podezření, že má onemocnění COVID-19, téměř devět desetin (89 %) pak takové podezření nemělo, 1 % se nedokázalo vyjádřit. Podíl respondentů, kteří měli na základě příznaků podezření, že by mohli mít onemocnění COVID-19, byl podobný u mužů i žen a i u lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání, ale bylo o něco méně časté ve věkové kategorii 55 až 64 let.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda a případně kolikrát byli oni osobně testováni na onemocnění COVID-19.³ Podíl těch, kteří testováni nebyli, tvoří devět desetin populace a je tak srovnatelný s podílem těch, kteří neměli podezření, že by mohli mít onemocnění COVID-19. Podíl těch, kteří byli dosud jednou testováni na onemocnění COVID-19 tvořil 8 % dotázaných a další 2 % byla testována více než jednou.

Pokud srovnáme skupinu těch, kteří měli podezření, že by mohli mít onemocnění COVID-19, s těmi, kteří takové podezření neměli, můžeme konstatovat, že mezi těmi, kdo podezření na základě některých příznaků měli, jich 69 % testováno nebylo a 31 % otestováno bylo. U lidí, kteří neměli žádné příznaky, a proto ani podezření, že by mohli mít onemocnění COVID-19, jich testováním prošlo 8 % a 92 % nikoliv.

Těch, kteří nebyli dosud nikdy testováni na onemocnění COVID-19, bylo více ve věkových kategoriích 55 až 64 let a u lidí starších 65 let (shodně 94 %), naopak o něco větší procento testovaných lze konstatovat ve velkých městech s více než 100 tisíci obyvateli (žádný test neabsolvovalo 86 % jejich obyvatel), nejméně testovaných bylo naopak mezi obyvateli nejmenších obcí (do 1000 obyvatel), kde tvořili 94 % populace.

Další otázka pak byla položena pouze respondentům, kteří v předchozí otázce uvedli, že byli alespoň jednou testováni na onemocnění COVID-19 (n = 105). Na otázku, zda dotázaný sám má nebo měl testem potvrzené onemocnění COVID-19⁴, kladně odpověděla 4 % respondentů, kteří byli někdy otestováni, zbývajících 96 % pak uvedlo, že toto onemocnění nemělo a ani v současnosti nemá.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, kolik znají dotázaní lidé, o kterých vědí, že měli testem potvrzené onemocnění COVID-19.⁵ Naprostá většina české veřejnosti dosahující úrovně 83 % nezná osobně nikoho, kdo by měl testem potvrzené onemocnění COVID-19. Jednoho takového člověka zná necelá desetina českých občanů (9 %) a 7 % lidí

² Znění otázky: „Máte nebo jste měl(a) na základě příznaků podezření, že máte onemocnění COVID-19?“ Možnosti odpovědí: Ano, měl(a) jsem podezření; ne, neměl(a) jsem podezření.

³ Znění otázky: „Kolikrát jste byl(a) testován(a) na onemocnění na COVID-19?“

⁴ Znění otázky: „Máte nebo jste měl(a) testem potvrzené onemocnění COVID-19?“ Možnosti odpovědí: Ano, ne.

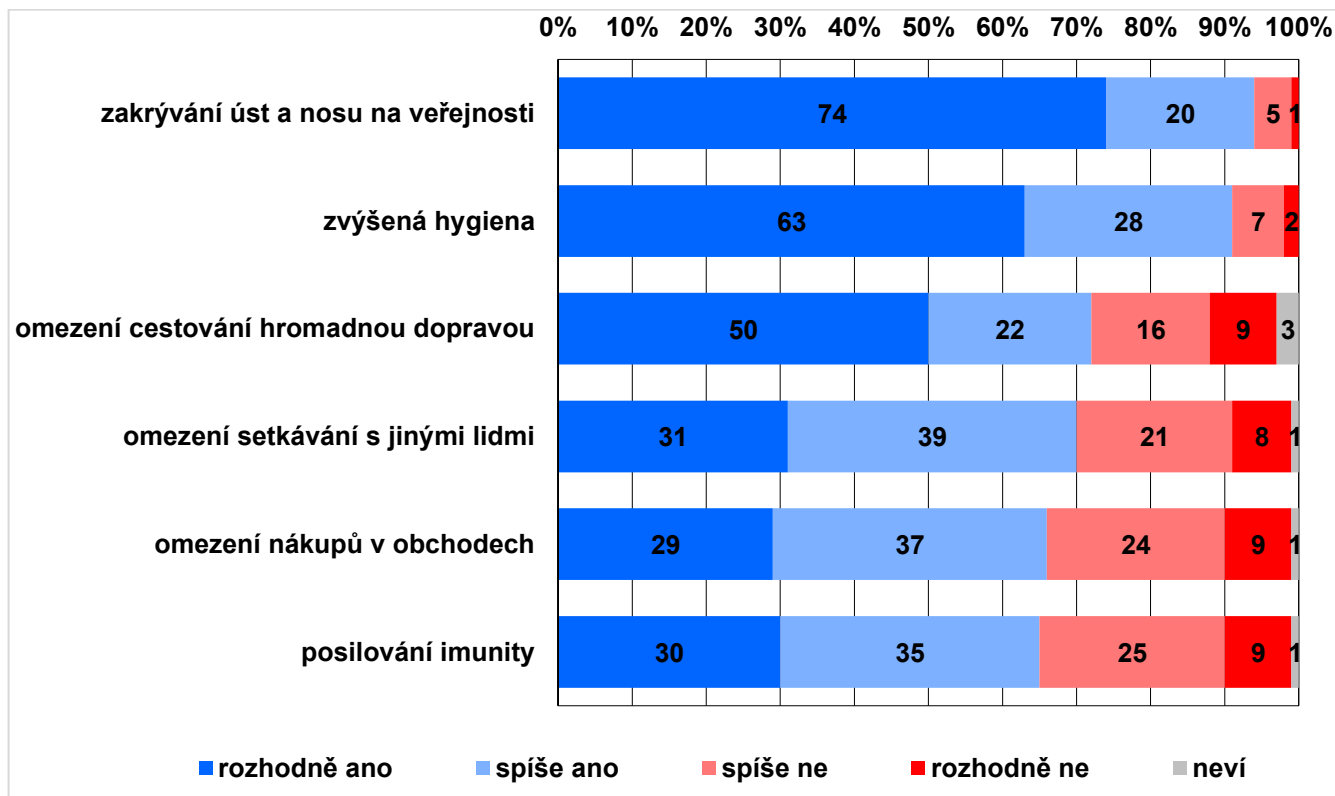
⁵ Znění otázky: „Kolik osobně znáte lidí, o kterých víte, že měli testem potvrzené onemocnění COVID-19?“ Možnosti odpovědí: Nikoho, jednoho, dva, tři, čtyři, pět a více.

zná dokonce více než jednoho člověka, který má nebo měl testem potvrzené onemocnění COVID-19. Zbylé 1 % dotázaných na položenou otázku neumělo odpovědět a zvolilo možnost „nevím“.

Odpověď, že osobně nezná nikoho, kdo by měl testem potvrzené onemocnění COVID-19, častěji uváděli dotázaní starší 65 let a obyvatelé Jihomoravského kraje.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda oni sami dělají v souvislosti s šířením nového typu koronaviru některá opatření (viz graf 3).⁶

Graf 3: Dělá/nedělá opatření v souvislosti s šířením nového typu koronaviru (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 3, lidé nejčastěji uposlechli vládní nařízení ohledně zakrývání nosu a úst na veřejnosti, které dělalo 94 % české veřejnosti, v tom 74 % zvolilo možnost „rozhodně ano“ a 20 % „spíše ano“, naopak negativní odpověď vybralo 6 % dotázaných, v tom 5 % „spíše ne“ a pouze 1 % „rozhodně ne“.

Drtivá většina českých občanů se také zaměřila na zvýšení hygieny (např. častější mytí rukou, či dezinfekci domácnosti), kterou podle svých slov vykonávalo 91 % občanů, v tom 63 % „rozhodně ano“ a dalších 28 % „spíše ano“. Zvýšenou hygienu nepraktikovala jen necelá desetina občanů 9 %, v tom 7 % „spíše ne“ a 2 % „rozhodně ne“.

Necelé tři čtvrtiny (72 %) obyvatel ČR starších 18 let v souvislosti s šířením nového typu koronaviru omezily cestování hromadnou dopravou, v tom 50 % „rozhodně ano“ a dalších 22 % „spíše ano“. Čtvrtina (25 %) lidí k omezení cestování hromadnou dopravou nepřistoupila, z toho 16 % „spíše ne“ a 9 % „rozhodně ne“.

⁶ Znění otázky „Děláte následující opatření v souvislosti s šířením koronaviru? a) zvýšená hygiena (mytí rukou, dezinfekce domácnosti apod.), b) omezení cestování veřejnou dopravou, c) omezení nákupů v obchodech, které mohou mít otevřeno, d) posilování imunity (zvýšený příjem vitamínů apod.), e) omezení setkávání s jinými lidmi (rodinou, přáteli, kolegy, obchodními partnery atd.), f) zakrývání úst a nosu na veřejnosti (nošení roušek, respirátorů apod.)“ Možnosti odpovědí: Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

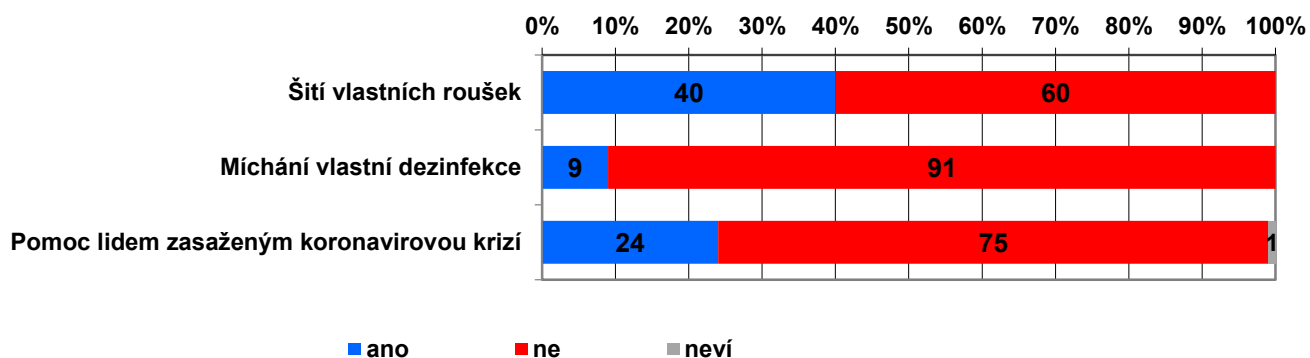
K omezení setkávání s jinými lidmi (rodinou, přáteli, kolegy, obchodními partnery apod.) v souvislosti s šířením nového typu koronaviru přistoupilo sedm z deseti českých občanů (70 %), z toho 31 % „rozhodně ano“ a 39 % „spíše ano“. Spíše nebo rozhodně neomezila setkávání s jinými lidmi podle svých slov o něco více než čtvrtina (29 %) lidí, v tom 21 % „spíše ne“ a jen 8 % „rozhodně ne“.

Přibližně dvě třetiny české veřejnosti pak v souvislosti s šířením nového typu koronaviru omezily nákupy i v obchodech, které mohly mít otevřeno (66 %), a snažily se posílit svou imunitu např. prostřednictvím zvýšené konzumace vitamínů (65 %).

Ke všem výše uvedeným opatřením častěji přistoupily ženy, než muži. Respondenti se středním vzděláním s maturitou častěji uváděli, že si zakrývají nos a ústa na veřejnosti, omezují cestování hromadnou dopravou i nákupy v obchodech, které mohou mít otevřeno. Občané starší 65 let pak častěji omezili nákupy v obchodech, posilovali svoji imunitu a omezili setkávání s jinými lidmi.

V další části výzkumu jsme se podrobněji zajímali o to, jak byly mezi českou veřejností rozšířené některé činnosti spojené s bojem proti šíření nového typu koronaviru, jako je šití roušek, míchání vlastní dezinfekce nebo pomoc lidem zasaženým koronavirovou krizí (seniorům, lidem v karanténě apod.).⁷ Výsledky zobrazuje graf 4.

Graf 4: Dělá nebo dělal v posledních 2 měsících některé činnosti (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Šití vlastních roušek se přibližně v období od poloviny března do poloviny května věnovaly dvě pětiny českých občanů (40 %) starších 18 let, tři pětiny (60 %) naopak roušky nešily. Vlastní dezinfekci si v prvních dvou měsících tzv. koronavirové krize míchala necelá desetina (9 %) českých občanů, devět desetin (91 %) obyvatel ČR se této činnosti naopak nevěnovalo. Nějakou formu pomoci lidem zasaženým koronavirovou krizí poskytla téměř čtvrtina (24 %) české veřejnosti, tři čtvrtiny (75 %) občanů takovou pomoc neposkytovalo.

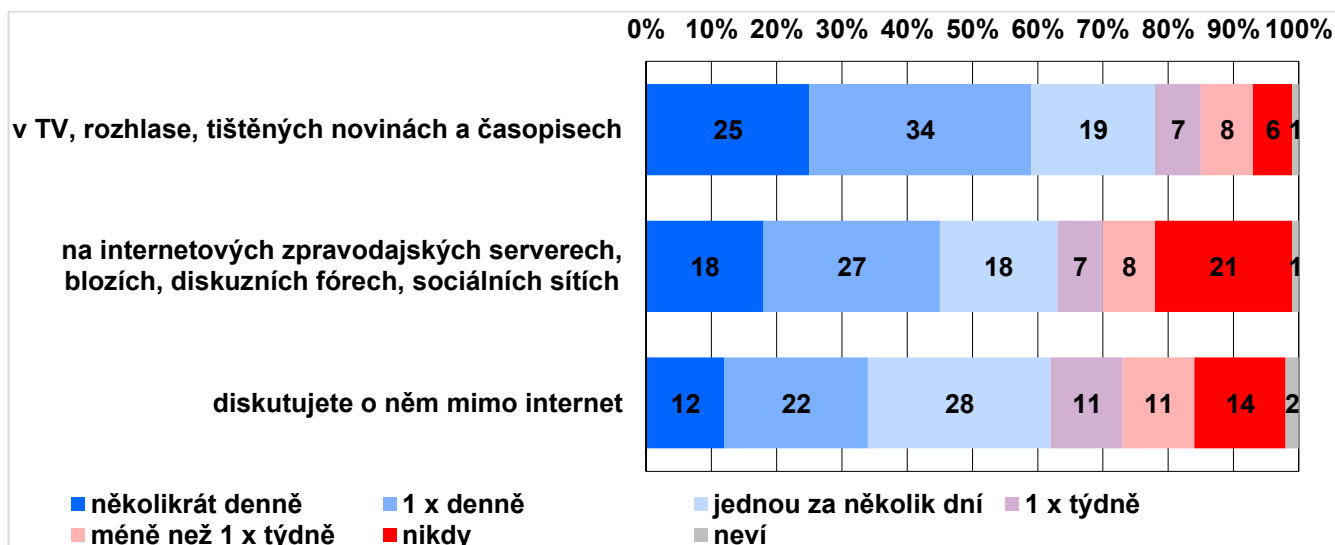
Asi není nijak překvapivé, že šití roušek, se více věnovaly ženy než muži, i tak zde ale kladnou odpověď uvedlo 50 % žen a 30 % mužů. Z hlediska věku pak bylo šití roušek nejčastější u lidí ve věkové kategorii 45 až 54 let (48 %), nejméně časté pak u lidí nad 65 let (34 %). Míchání vlastní dezinfekce bylo nejčastější u lidí ve věku 55 až 64 let a na rozdíl od roušek bylo naopak častější u mužů než u žen. Pomoci lidem zasaženým koronavirovou krizí (např. seniorů či lidem v karanténě) se nejčastěji věnovali lidé ve věku 45 až 54 let a lidé se středním vzděláním s maturitou. Rozdíl mezi muži a ženami byl v případě této pomoci statisticky nevýznamný.

V souvislosti se situací spojenou s šířením nového typu koronaviru jsme se všech respondentů dále zeptali, jak často sledují dění kolem koronaviru v různých typech sdělovacích prostředků (viz graf 5).⁸

⁷ Znění otázky: „Děláte nebo jste dělal(a) v posledních dvou měsících některou z následujících činností? a) Šití vlastních roušek. b) Míchání vlastní dezinfekce. c) Pomoc lidem zasaženým koronavirovou krizí (seniorům, lidem v karanténě apod.)“ Možnosti odpovědí: Ano, ne.

⁸ Znění otázky: Jak často sledujete dění kolem koronaviru: a) v televizi, rozhlase, tištěných novinách a časopisech, b) na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech a na sociálních sítích (např. Facebooku, Twitteru nebo Instagramu), c) a diskutujete o něm mimo internet?“ Možnosti odpovědí: Několikrát denně, 1 x denně, jednou za několik dní, 1 x týdně, méně než 1x týdně, nikdy.

Graf 5: Sledování dění kolem koronaviru (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Asi šest z deseti (59 %) českých občanů sledovalo v květnu dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách nebo časopisech alespoň jednou denně, v tom 25 % několikrát denně a 34 % jedenkrát denně. Další přibližně pětina (19 %) pak toto dění v uvedených sdělovacích prostředcích sledovala jednou za několik dní, necelá desetina (7 %) jedenkrát týdně a rovněž necelá desetina (8 %) méně než jednou za týden. Pouze 6 % občanů nesledovalo dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách a časopisech vůbec.

Sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či sociálních sítích se vůbec nevěnovala více než pětina (21 %) české veřejnosti, několikrát denně zde dění kolem koronaviru sledovala necelá pětina (18 %) občanů, další více než čtvrtina (27 %) jednou denně, 18 % jednou za několik dní, 7 % jednou týdně a 8 % pak méně než jednou týdně.

Aktuální dění kolem koronaviru, pak bylo pro české občany také častým námětem diskuzí mimo internet, když vůbec o něm nediskutovala jen přibližně jedna sedmina (14 %) z nich, naopak více než desetina (12 %) dokonce několikrát za den a více než pětina (22 %) přibližně jednou denně. Více než čtvrtina (28 %) oslovených v našem průzkumu uvedla, že diskutovala o dění kolem koronaviru mimo internet jednou za několik dní, 11 % asi jedenkrát týdně a 11 % pak méně než jednou týdně.

Sledování dění kolem koronaviru prostřednictvím rádia, televize či tištěných novin nebo časopisů bylo nejvíce frekventované u lidí starších 65 let, když se mu několikrát denně věnovala téměř polovina (48 %) občanů této věkové kategorie. S klesajícím věkem pak klesá také frekvence sledování tohoto dění prostřednictvím uvedených sdělovacích prostředků.

Co se týče sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či na sociálních sítích, tak lidé ve věku 18 až 34 let častěji než ostatní uváděli, že ho takto sledují jednou za několik dní, a lidé ve věku 35 až 54, že přibližně jedenkrát denně. Mezi lidmi ve věku 55 až 64 let bylo významně více těch, kteří takto dění sledovali méně než jednou týdně, nebo vůbec. Specifickou skupinu pak v tomto ohledu tvořili lidé nad 65 let, kteří v 58 % případů dění prostřednictvím uvedených internetových zdrojů nesledovali vůbec. Není nijak překvapivé, že se ve velké většině jednalo o lidi, kteří internet vůbec nepoužívají. V porovnání s tím bylo mezi lidmi do 35 let méně než 5 % těch, kteří nikdy nesledovali dění kolem koronaviru na uvedených internetových zdrojích, ve věkové kategorii 35 až 54 let tvořili necelých 10 % a u lidí ve věku 55 až 64 let více než čtvrtinu (28 %).

Diskuze o dění kolem koronaviru mimo internet byly nejčastější u lidí se středním vzděláním bez maturity a ve věku 55 až 64 let. Mezi muži a ženami nebyl v tomto ohledu výraznější rozdíl.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost – speciál 2020</i>
Realizátor:	<i>Median, s.r.o.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 23. 5. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
Vážení dat:	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj a velikost místa bydliště x kraj</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1043</i>
Metoda sběru dat:	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>KK.1, KK.2, KK.3, KK.4, KK.5, KK.9, KK.10, KK.19</i>
Kód zprávy:	<i>oz200616</i>
Zveřejněno dne:	<i>16. června 2020</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Čadová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |